

Nära-döden upplevelser

- ur vetenskaplig och biblisk synvinkel

Hans Löfgren

Nära-döden upplevelser

— ur vetenskaplig och biblisk synvinkel

Referat av ett föredrag av Hans Löfgren,
tidigare överläkare på Hultafors Hälsocenter.

INNEHÅLL

Nära-döden upplevelser	4
En lärares berättelse	5
Kroppslig och psykisk reaktion	6
Olika förklaringsteorier	8
Bibelns syn	10
“Helvetet” eller evigt liv	11
Döden en sömn?!	12
Guds vilja	13

Nära-döden upplevelser

– ur vetenskaplig och biblisk synvinkel

NÄR JAG VAR NIO ÅR gammal hade jag en s.k. nära-döden upplevelse. Det började med att jag fick väldigt ont i buken, hamnade på ett operationsbord och sövdes med eter. Då hörde jag ett obehagligt, metalliskt vinande ljud samtidigt som jag tycktes befinna mig i en lång, mörk tunnel genom vilken jag drogs av någon okänd kraft mot en liten ljusöppning som blev större och större tills jag kom ut i ett klart strålande ljus. Som kontrast mot min tidigare smärta och oro upplevde jag nu fullständig smärtfrihet och frid. Jag var i ett underbart landskap och tänkte på min mormor och morfar, som jag visste fanns alldeles i närheten. Sorgligt nog fick jag inte stanna länge i denna fridfulla omgivning utan vaknade upp i en sjuksäng med illamående och ont i min nyopererade buk.

Vad var detta? Jo, en typisk s.k. tunnelupplevelse, vanlig inte bara hos människor som varit nära döden, utan överhuvudtaget bland människor vars medvetlöshet inträffat relativt långsamt, som vid t.ex. sövning med eter. Detsamma gäller även den andra typen av nära-döden upplevelser, nämligen ut-ur- kroppen upplevelser.

En lärares berättelse

En typisk ut-ur-kroppen upplevelse drabbade Karlstadsläraren Agneta Uppman, när hon höll på att somna och försökte röra sig, men inte kunde. Hon blev då mycket rädd och dessutom tyckte hon sig sväva upp mot taket. Hon har senare lärt sig att själv försätta sig i denna personlighetsklyvning och hon har skrivit böcker om detta. Jag har själv hört henne berätta hur hon undrade om hon under sin ut-ur-kroppen upplevelse kunde besöka sin syster i England. Jodå. I samma ögonblick var hon där trots att hon inte visste adressen. Senare började hon oroa sig för hemresan, men den var avklarad i samma ögonblick som hon tänkte på den.

Ut-ur-kroppen upplevelser har också beskrivits av människor som drabbats av smärta i samband med olyckshändelser, hjärtinfarkt eller tortyr. Vissa schamaner och läkare lär också kunna försätta sig i sådana tillstånd med hjälp av droger eller meditation.

Är själen odödlig?

Eftersom både ut-ur-kroppen upplevelser och tunnelupplevelser också har beskrivits av människor som varit nära att dö, har de ofta tolkats som bevis för att människosjälen är odödlig. Vem vill inte tro att man är odödlig? Det är ett önsketänkande som följt hela mänskligheten genom historien. Vi har helt enkelt en tendens att tolka våra upplevelser i den riktningen för att minimera vår dödsrädsla och sorgen efter våra anhöriga.

Som kristen tror jag själv på möjligheten till evigt liv, men det vore inte hederligt att ta nära-döden upplevelser som bevis för det, och nu vill jag förklara varför.

För det första har ingen av alla dem som berättat om sin nära-döden upplevelse varit döda i medicinsk mening, för det andra uppträder fenomenet även för människor som inte varit nära döden.

Död i medicinsk mening är man när hjärnans celler har upphört att fungera. Det visar sig i form av ett rakt streck vid kontroll med EEG (elktroencefalogram). Då upplever man ingenting och har ingenting

att berätta. De som berättar om nära-döden upplevelser har däremot allesammans hela tiden haft en väl fungerande hjärna. Många av dem har haft ett övergående hjärtstillestånd, men detta har alltid kunnat hävas innan hjärnan hunnit ta skada. Någon har givit hjärtmassage och konstgjord andning så att hjärnan fått tillräckligt med syre och blodsocker för att kunna fungera. I de fall man då kontrollerat EEG har man sett en normal hjärnfunktion under hela hjärtstilleståndet. Det ligger närmast till hands att de upplevelser som dessa personer har är upplevelser i, och inte utanför, deras väl fungerande hjärna.

Hur var det med min egen s.k. nära-döden upplevelse? Var jag nära döden? Nej, inte alls. Jag opererades för en vanlig blindtarmsinflammation. Senare har jag läst min journal och sett att allt gick som det skulle, helt utan komplikationer. Men varför får inte alla personer som skall opereras en nära-döden upplevelse? Kanske på grund av att medvetlösheten med modern narkosteknik i allmänhet inträder för snabbt för att man skall hinna drömma. Med eter går det långsammare och kanske kan drogens egen effekt på psyket förklara varför många av oss som sövdes med eter fått en nära-döden upplevelse. Som exempel kan jag nämna narkosläkaren Göran Grip som skrivit och föreläst mycket om nära-döden upplevelser och själv fick sin s.k. nära-döden upplevelse när han opererades för bråck under eternarkos.

Kroppslig och psykisk reaktion

Låt oss studera detaljerna i både min och andras nära-döden upplevelse:

1. Det vinande ljudet, typiskt för många nära-döden upplevelser förklaras nog enklast av det faktum att hörseln ofta skärps när man befinner sig på gränsen till medvetlöshet, så att t.ex. ventilationsljudet i operationssalen kan förstärkas på ett obehagligt sätt.

2. Tunnelfenomenet kan bero på att medvetlösheten främst påverkar nervcellerna och däribland syncellerna, som är flest i mitten. De reagerar då med en ljusupplevelse. Efterhand som cellerna reagerar blir ljusfläcken större, vilket hjärnan tolkar som en resa genom en mörk tunnel mot en allt större ljusöppning.
3. Den ljusupplevelse som är typisk för en nära-döden upplevelse bländas inte, därför att den inte kommer utifrån utan beror på en reaktion i nerverna någonstans mellan ögats näthinna och syncentrum långt bak i hjärnan. Dessa celler tolkar alla impulser som ljus. Resten av hjärnan bidrar till att forma bilder och handling som inte behöver ha mycket med verkligheten att göra. Vi drömmer eller hallucinerar.
4. Smärtfriheten och känslan av frid kan ha minst tre naturliga förklaringar:
 - a. I krisreaktioner produceras "kroppseget morfin" s.k. endorfin, som är en effektiv smärthämmare.
 - b. Ut ur kroppen upplevelser kan vara en psykologisk försvarsmekanism som kan uppstå vid stark smärta eller skräck. "Jaget" separeras då från den lidande kroppen och flyttar sig till det bortersta hörnet av rummet och uppe vid taket, längre bort kan man inte komma. Hjärnan tolkar då alla intryck och fantasier från jagets smärtfria och trygga utsiktspunkt.
 - c. När medvetlösheten börjar inträda, slappnar kroppens alla muskler av, och muskelavslappningen i sig ger då en känsla av frid. Smärtan klingar också av i takt med medvetlöshetens inträde.
5. Att vi ser landskap och möter människor under en nära-döden upplevelse behöver ju inte vara märkligare än att vi gör detsamma varje natt vi drömmer. Vem kan skilja en dröm från verkligheten medan den pågår? Det landskap jag såg i min nära-döden upplevelse-dröm var den plats där min mormor och morfar bodde.

De är döda nu men levde på den tiden. På samma sätt är det med andra möten under nära-döden upplevelser. Ibland tycker man sig möta levande anhöriga, ibland döda. Om man drömmer att man lever vidare efter döden, ser man sig kanske nu om efter döda anhöriga på den andra sidan och då är de där. Väntar man sig att finna Gud, Jesus, Maria, Buddha eller en ängel där blir man inte heller besviken enligt drömmars logik. Vill man till England, så är det också lätt ordnat.

6. Att hela livet passerar revy i samband med t.ex. en trafikolycka förklarar psykologerna med att vi vill hålla kvar livet, och eftersom livet kännetecknas av allt vi upplevt, så återkallar vi det i vårt supersnabba minne för att hålla det och livet kvar.
7. En del har inte blivit trodda när de berättat om sina nära-döden upplevelser för vissa personer, men numera finns det massor av människor som upphöjer dem som haft en nära-döden upplevelse till avundsvärda kännare av fördolda kunskaper om livet eller döden. Själv är jag också fascinerad av dessa upplevelser, eller rättare sagt av vår otroliga hjärna som ger oss dessa otroliga upplevelser. Säkert är att vi i vanliga fall bara använder en bråkdel av vår hjärnas kapacitet. Att litet mer kopplas på i en extrem situation, tycker inte jag är konstigt.

Olika förklarings teorier

När vi upplever något som verkar otroligt eller övernaturligt, skulle jag föreslå att vi inte bara tar till första bästa förklaring utan räknar med minst sex tänkbara möjligheter och väger dem mot varandra. När det gäller nära-döden upplevelser kan man tänka sig följande teoretiska förklaringar:

1. Bevis på att själen är odödlig.
2. Berättelserna är lögnaktiga.
3. Nära-döden upplevelser kan förklaras utifrån kända naturlagar.
4. Parapsykologiska fenomen kan vara inblandade.

5. Gud, Guds Ande eller änglar kan vara inblandade.
6. Satan och hans änglar kan vara inblandade.

Låt oss skärskåda ovan nämnda möjligheter en och en:

- 1 *Bevis på att själen är odödlig.* Jag har aldrig hört någon vetenskapsman som tror att nära-döden upplevelser bevisar att själen är odödlig. Tvärtom brukar även de vetenskapsmän som själva tror på själens odödlighet poängtera att nära-döden upplevelser inte håller som bevis.
- 2 *Berättelserna är lögnaktiga.* Att ljuga om nära-döden upplevelser är lätt och det kan vara lönsamt. Många som skrivit och föreläst i detta ämne har samlat på sig både pengar och status av “upphöjd mästare” som vet vad inte ens den samlade vetenskapen vet. Kan man komma högre? Ändå tror jag att medveten lögn är relativt ovanlig medan omedveten halvlögn eller egna tolkningar, gissningar och vinklingar är vanliga. Man beskriver en upplevelse så som man vill att den var. Så fungerar de flesta enligt många vittnespsykologer.
- 3 *Nära-döden upplevelser kan förklaras utifrån kända naturlagar.* Vetenskapsmän i allmänhet räknar med att nära-döden upplevelser kan förklaras utifrån kända naturlagar. Som exempel kan nämnas hjärnforskaren Susan Blackmore som studerat detaljerna i olika nära-döden upplevelser. Amerikanen R. Siegel har noterat att personer som använder LSD kan få helt typiska nära-döden upplevelser.
- 4 *Parapsykologiska fenomen kan vara inblandade.* Innan jag läste medicin, studerade jag psykologi och sociologi vid Lunds Universitet i två år. En av mina lärare var Martin Johansson, nu professor i parapsykologi i Utrecht. Han var en av dem som övertygade oss om att de parapsykologiska fenomenen telepati, klärvoajans och prekognition verkligen förekommer och då framför allt i extremsituationer som när en människa befinner sig i

ett livshotande läge eller när hennes dagliga skvalande intryck och tankar stängs av på gränsen till och från sömn och medvetlöshet samt under sömnperioden. Detta kan vara en förklaring till att vissa personer efter en nära-döden upplevelse kan berätta vad som skedde på olycksplatsen eller i operationssalen trots att de var, eller tycktes vara medvetlösa åtminstone en del av den tid som de berättade om.

Bibels syn

Från att hittills ha diskuterat nära-döden upplevelser ur vetenskaplig synvinkel skall vi nu gå över till en biblisk synvinkel i och med de två återstående teoretiska förklaringsmodellerna 5 och 6.

5. *Gud, Guds Ande eller änglar kan vara inblandade.* Den Gud, som Bibeln beskriver, älskar alla människor och lider med oss, när vi lider. Varför skulle inte han kunna kontakta en människa i nöd genom sin ande eller genom en ängel eller ge ett tröstande landskap i form av en syn eller dröm? Detta kan vara en tänkbar förklaring till vissa nära-döden upplevelser men knappast till sådana vars tankeinhåll strider mot Bibeln.

6 *Satan och hans änglar kan vara inblandade.* Enligt Bibeln liknar änglarna människor (och har i regel inga vingar) men de har längre liv och förmåga att röra sig i något som kan vara en dimension intill vår. De flesta älskar Gud och oss människor, men en stor grupp har gjort uppror mot Gud och hatar oss, eftersom vi är föremål för Guds kärlek. Den som började upproret och fick de andra med sig kallades från början Ljusbäraren, Lucifer, men fick senare namnet Motståndaren, Satan, Åklagaren eller Djävulen. Dessa namn förekommer i Bibeln på drygt 30 ställen vardera. På inget av dessa ställen framställs han som en varelse med horn och svans. Bibeln säger att *“hela jorden är i den ondes våld”*, och Jesus kallar honom för *“denna världens furste”* och *“lögnens fader”*, som ser till att *“falska frälsare och falska profeter kommer*

att uppträda med stora tecken och under för att om möjligt bedra också de utvalda”. (Matt. 24:24)

Vad skulle då Satan vinna på att blanda sig i nära-döden upplevelser? Jo, han har i alla tider propagerat för tron på “själens odödlighet”, ända sedan han lurade våra första föräldrar att misstro Gud och därmed delta i upproret mot Gud. Gud hade sagt att människan måste dö om hon syndade, men Satan sade: *“Ingalunda skall ni dö”*. Detta var hans första lögn på jorden, och den har han framgångsrikt upprepat i de många falska trosföreställningar, som han varit pappa till i alla tider och kulturer.

Men varför skulle det då vara viktigt för Satan att sprida tron på “själens odödlighet”? Jo, när människor tror att de är automatiskt odödliga så frågar de inte efter någon frälsning, och då riskerar de att gå förlorade för evigheten, eftersom Gud inte varken vill eller kan tvinga på någon evigt liv. Bibelns mest kända vers säger: *“Så älskade Gud världen att han gav den sin ende son, för att de som tror på honom inte skall gå under utan ha evigt liv.”* (Joh. 3:16). Evigt liv är alltså inget vi har i oss själva, utan en gåva som Gud vill ge oss, men som måste tas emot genom tro på den frälsare, som Gud sänt oss, sin son. I 1Joh. 5:12 står det: *“Den som har hans son har livet. Den som inte har Guds son har inte livet.”*

Men står det inte någonstans i Bibeln om människans “odödliga själ”? Nej, ordet “själ” finns på många ställen i Bibeln, men inte någonstans tillsammans med ordet “odödlig”. Tvärtom står det att den själ som syndar skall dö. Själen kan inte skiljas från kroppen utan är densamma som livsfunktionerna. När Gud skapade människan av stoft, så inblåste han sin livsande i hennes näsa och då blev hon en levande själ enligt Bibelns grundtext.

“Helvetet” eller evigt liv

Inte heller Satan och hans änglar är odödliga. Bibeln berättar att de efter avtjänat straff utplånas i den eld som skall rena jorden från alla

spår av ondska och miljöförstöring. Detta är den "helveteseld" som Bibeln, t.ex. i Malaki 4, beskriver så här: "*Ty se dagen kommer, och den skall brinna som en ugn. Då skall alla fräcka människor och alla som gör vad ogudaktigt är bli lika strå, och dagen, den som kommer, skall förbränna dem, säger Herren Sebaot, så att varken rot eller krona lämnas kvar av dem.*" Av denna och många andra bibeltexter förstår vi att läran om en evig pina är obiblisk. Gud straffar rättvist och därefter står det t.ex. i Uppenbarelseboken 21:4 att: "Döden skall inte finnas mer, ingen sorg och ingen klagan och ingen smärta skall finnas mer." Alltså inte heller någon helvetespina. Helvetet (=Gehenna) är alltså namnet på den eld som renar jorden, så att den blir som Gud en gång skapade den att vara, en underbar plats för lyckliga människor.

När inträffar då odödligheten för den människa som dör i tron på Gud? Jo, enligt Bibeln sker det på uppståndelsens dag, när Jesus "*i makt och härlighet kommer tillbaka till jorden*". Hur uppståndelsen går till kan du själv läsa om i t.ex. Thessalonikerbrevet 4:13-18. "Herren själv uppväcke dig på den yttersta dagen" heter det också i Svenska kyrkans begravningsritual.

Döden en sömn?!

Vad händer då den döda människan i mellantiden från döden till uppståndelsen? Jo, enligt Bibeln sover hon. På fler än 50 ställen i Bibeln kallas döden för en sömn, bl.a. av Jesus. På över 100 ställen framgår det också att man är omedveten och överksam när man är död. "*De döda vet ingenting*", står det i Predikaren 9:5.

Men, säger någon, finns det inte människor som fått kontakt med andar t.ex. i spiritualistiska sammanhang? Jo, men utifrån Bibeln förstår vi att det inte är några döda människors andar, även om de utger sig för att vara det, utan de kallas för onda andar och identiska med de onda änglar som Bibeln varnar oss för. I femte Mosebokens artonde kapitel står det t.ex.: "*Hos dig får det inte finnas någon*

som...rådfrågar de dödas andar eller spådomsandar och söker vägledning hos de avlidna. Herren avskyr alla som gör detta.”

Guds vilja

När vi ser hur mycket ont som finns i vår värld, så förstår vi att Guds varningar för det onda är nödvändiga. Hans avsikt är inte att skrämma utan att lära oss att förstå vilka farorna är och att ta emot den hjälp som han erbjuder oss t.ex. i Efesierbrevet:

“Hämta nu styrka hos Herren, av hans oerhörda kraft. Ta på er Guds rustning, så att ni kan hålla stånd mot djävulens lömska angrepp. Ty det är inte mot varelser av kött och blod vi har att kämpa utan mot härskarna, mot makterna, mot herrarna över denna mörkrets värld, mot onskans andekrafter i himlarymderna. Ta därför på er Guds rustning, så att ni kan göra motstånd på den onda dagen och stå upprätt efter att ha fullgjort allt. Stå alltså fasta, spänn på er sanningen som bälte och klä er i rättfärdighetens pansar och sätt som skor på era fötter villigheten att gå ut med budskapet om fred. Håll ständigt trons sköld framför er, med den skall ni få den Ondes alla brinnande pilar att slockna, och grip frälsningens hjälm och Andens svärd, som är Guds ord. Gör det under åkallan och bön, och be i er ande var stund.”

Efesierbrevet 6:10-18

HOPPETS RÖST
BOX 20
511 69 SÄTILA